

Slapen, ontslapen, en sterven

1 Tessalonicenzen 4:15-18

In veel Nederlandse vertalingen van het Nieuwe Testament wordt onderscheid gemaakt tussen 'slapen' en 'ontslapen'. De NBV gebruikt het woord 'ontslapen' niet, maar vertaalt 'sterven' - terwijl het Grieks ondubbelzinnige woorden voor 'sterven' heeft, bijv. (*apothneiskoo*). Het onderscheid tussen 'slapen' en 'ontslapen' is in het Nederlands een noodzakelijk en begrijpelijk, maar wel kunstmatig onderscheid, en wel omdat beide woorden de vertaling zijn van hetzelfde Griekse woord, namelijk *koimaomai*. Er zal daarom per geval moeten worden bekeken of er sprake is van de slaap waaruit men weer ontwaakt, of van de dood. Tot tien minuten geleden dacht ik dat dit Griekse woord een typisch Bijbels woord was, dat in het heidense Grieks vast wel zou voorkomen, maar alleen in de betekenis 'slapen'. Dat bleek een misverstand: ook een aantal heidense Griekse schrijvers gebruikt *koimaomai* zowel voor slapen als voor sterven. De dood was voor hen namelijk een eeuwige slaap. Ook bij het lezen van de teksten van deze heidense auteurs kan de juiste betekenis slechts uit de samenhang worden afgeleid.

Koimaomai = slapen

In het Nieuwe Testament betekent *koimaomai* duidelijk 'slapen' in de volgende plaatsen: Matteüs 28:13 ('Zegt: Zijn discipelen zijn 's nachts gekomen en hebben Hem gestolen terwijl wij sliepen'); Lucas 22:45 ('En Hij stond op van het gebed en kwam bij de discipelen en vond hen slapend van droefheid'); Handelingen 12:6 ('Toen nu Herodes hem zou laten voorkomen, sliep Petrus die nacht tussen twee soldaten, geboeid met twee ketenen').

Koimaomai = ontslapen

In de overige plaatsen betekent *koimaomai* 'ontslapen', en het is opmerkelijk dat dit woord alleen voor *gelovigen* wordt gebruikt. Zie Matteüs 27:52 ('en vele lichamen van de ontslapen heiligen werden opgewekt'); Handelingen 7:20 ('En toen hij (Stefanus) dit had gezegd, ontsliep hij'); Handelingen 13:36 ('Nadat David in zijn eigen geslacht de raad van God had gediend, is hij wel ontslapen en bij zijn eigen

vaderen bijgezet'); 1 Korintiërs 7:39 ('maar als haar man ontslapen is'), 11:30 ('Daarom zijn er onder u vele zwakken en zieken en nogal velen zijn ontslapen'), 15:6 ('Daarna is Hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders tegelijk, van wie de meesten tot nu toe in leven, maar sommigen ontslapen zijn'), 15:18 ('dan zijn ook zij die in Christus ontslapen zijn, verloren'), 15:20 ('Maar nu, Christus is opgewekt uit [de] doden, als eersteling van hen die ontslapen zijn'), 15:51 ('Wij zullen niet allen ontslapen'); 1 Tessalonicenzen 4:13 ('Maar wij willen niet dat u onwetend bent, broeders, wat betreft hen die ontslapen'), 4:14 ('evenzeer zal God ook de door Jezus ontslapenen met Hem brengen'), 4:15 ('dat wij, de levenden die overblijven tot de komst van de Heer, de ontslapenen geenszins zullen vóórgaan'); 2 Petrus 3:4 ('Want sinds de vaderen zijn ontslapen...').

Opzettelijke dubbelzinnigheid

Interessant is het gedeelte over Lazarus in Johannes 11:11-13. In vers 4 had de Heer gezegd dat Lazarus' ziekte niet tot de dood was, 'maar ter wille van heerlijkheid van God, opdat de Zoon van God erdoor wordt verheerlijkt'. In vers 11 zegt de Heer: 'Onze vriend Lazarus slaapt (Gr. *kekoimètai*, lett. 'is gaan slapen / is ontslapen'), maar ik ga heen om hem uit de slaap te wekken'. In het woord 'uit de slaap wekken' (Gr. *exupnizoo*) zit het woord '*hupnos*', het normale woord voor slaap. De discipelen begrijpen dit niet, en zeggen in vers 12: 'Heer, als hij slaapt (opnieuw Gr. *kekoimètai*, lett. 'is gaan slapen / is ontslapen'), zal hij gezond worden'. Zij pakken dus de verkeerde betekenis op. Het gerezen misverstand wordt door Johannes verklaard in vers 13: 'Maar Jezus had over zijn dood gesproken, maar zij meenden dat Hij over de rust (Gr. *koimèsis*, lett. het inslapen / ontslapen) van de slaap sprak'. De Heer zal, door zo te spreken, hebben willen aantonen dat het opwekken van een dode voor Hem even eenvoudig was als het wekken van een slapende. Door Hem is de dood immers 'verslonden tot overwinning' (zie 1 Kor. 15:54)!

Oude Sporen 2011

